

Hoensel.

Bij mijn bezoch op 24 Augustus 1899 aan strijps vernam ik van B. en W. die gemeente, dat bij de laatste periodieke raadsverkiezing te Woensel aldaar overtuigend „gestemd“ was. — De burgemeester van Woensel had 5 aanhangers in den Raad; de pastoor had er zes. Als het dus op stemmen aan kwam, moest de burgemeester het altijd verliezen. Dit nu begon ten slotte den burgemeester te vervelen; bij de verkiezing wist hij de mindere kiezers op zijn hand te krijgen; een aanhanger van den Pastoor werd uit den Raad afgevoerd, en door een vriend van den burgemeester vervangen.

De nieuw gekozen kuraal te overlijden nog vóór dat hij had kunnen zitting nemen; daarop werd er een nieuwe verkiezing uitgeschreven; de burgemeester en de pastoor hadden weer ieder hun eigen candidaat; van de zijde van den pastoor trachtte men de mindere kiezers van den burgemeester tot zich te trekken, door ~~ook~~ een gewonen sigarenmaker candidaat te stellen. Dit loefde mislukte geheel en al; de candidaat van den burgemeester werd gekozen, tegenover dien van den pastoor (het reeds eenmaal gevallen raadslid); de sigarenmaker had slechts 70 stemmen gekregen. — Meer tot mijn bedruwen schijnt bij deze stemmingen een zeer ruw gebruik te zijn gemaakt van drank; jenever en bier; de naburige gemeenten sprak men er althans schandte over, en hield de men, dat de verkiezing geheel beheerscht was geworden door het antwoord op de vraag, wie het meeste geld over had voor jenever of voor bier.

Den 25 Augustus 1897 bezocht ik deze gemeente. Ik reed van Eindhoven naar Hoensel; vandaar naar Nuenen; vervolgens naar Tongelre, en vandaar weer terug naar Eindhoven. De harmonie kwam mij tegemoet, maar ontmoette mij niet, doordat ik langs den grooten Rijksweg (Eindhoven - Best) naar Hoensel reed, terwijl de harmonie eener gemeenteweg volgde. — Op het Raadhuis vond ik den burgemeester met zijnen geheelen Raad; in de kamer van den burgemeester werd mij een glas bier aangeboden, waarna ik met

Hoensel.

met de w. naar boven ging en in de Raadszaal plaats nam. Op mijne audientie verscheen de pastoor van Hoensel (een man, die zonder mij iets te zeggen, tegenover mij plaats nam, terwijl ik stond) en zijne twee kapelaans; ik vernam van hen, dat de toren van de nieuwe kerk kort na dat hij voltooid was, was ingestort, doordat er verkeerd steenen aan gebruikt waren, en dat er geen geld was om een anderen toren te bouwen. - Het raadslid van Oers klaagde er over, dat er ten gemeentehuize houthoutboekjes werden afgegeven voor f. 25, terwijl die boekjes in den handel 8 centen kosten; - ik stelde later aan den burgemeester voor om die boekjes gratis ten koste der gemeente te verstrekken. - Verder kwamen nog de hoofden der schoolen te Hoensel en te Acht hunne spuwaching maken. - Het beste gedeelte (financieel het beste) werd indertijd van Hoensel afgenomen en bij Eindhoven gevoegd. Men nog wonen ± 1500 menschen tegen de bebouwde kom van Eindhoven aan, doch behoren tot Hoensel. -

Het dorp Hoensel is langzamerhand verplaatst, ten gevolge van den bouw der Roomsche kerk ^{in 1845} ~~aan de oostzijde van de kerk~~ ~~van de kerk~~ ~~van de kerk~~. ~~De kerk van Hoensel~~ ~~bestaat nu nog slechts uit de toren~~, daarbij vindt men nog de openbare school; deze wordt te klein en zal op den duur ook wel verplaatst worden. Het Raadhuis moest ook al verplaatst; hoewel het oude nog goed bruikbaar was, werd er toch een nieuw gebouw tegenover de nieuwe kerk. ~~Wat moet nog beslist worden, wat moet het oude raadhuis wat gebeuren; het nieuwe raadhuis~~ ^{is nu verhuurd voor f. 150} was juist in gebruik genomen. De verplaatsing van het raadhuis geschiedde niet dan na een hardnekkigen strijd in den boezem vanden Raad; eene commissie uit Gedep. Staten moest zelfs naar Hoensel, om te trachten bemiddelend op te treden; zonder succes! -

De heer van Glabbeek uit Tilburg heeft op de grens van Hoensel en Best een stuk gemeentehede duur gekocht (hij betaalt f. 300. - de H. A.) en is bezig een steenfabriek op te richten, waarin hij 5 à 6 millioen steen 3 jaars kan bakken. Zijne installatie kost hem zeker een ton. Hij krijgt een halte aan de lijn Eindhoven-Best te Acht, maar

Hoensel.

maar moet daarvoor zelf het station bouwen en de verdere onkosten dragen; een en ander kost hem f. 17.000. - De gemeente maakt een keiweg van die halte tot aan de fabriek ± 400 sb.; de weg zal 2 1/2 elb. breed zijn tusschen de kantkeien en ongeveer f. 3000. - kosten. -

Hoensel heeft veel eigendommen; 3 jaars wordt tot in cultuur brengen van heide (aanleg van mast) ± f. 1000. - aan arbeidsloon besteed. De grond wordt niet omgezet, maar er worden singels opgeworpen van ± 4 sb. breedte. De mast moet te Hoensel zeer welig groeien. - De gemeente is sinds ¹⁸⁸⁷ ± 10 jaars op deze manier bezig; ze heeft nu reeds ± 360 H. A. mastboschen, die uitstekend groeien. -

Er wordt in Hoensel veel muziek gemaakt; er waren twee harmoniën en twee zangvereeningingen; die allen tezamen serenades brengen. -

Toen ik te Eindhoven was, bood de gemeenteraad mij een dejeuner aan; Hoensel wilde niet minder doen. Toen ik om 12 uur vertrekken wilde, zeide de burgemeester, dat er op gerekend was, dat ik even iets zou gebruiken; ik kreeg toen een groot dejeuner, bereid en bediend door Scheephals te 's Bosch. De heele Raad zat mede aan. Abidden onder het dejeuner stond ik op, omdat ik naar Muren moest, alwaar ik toch al anderhalf uur te laat aankwam. -

De burgemeester van Hoensel maakte op mij een goeden indruk; kalm en bedaard, wist hij met zijne wethouders en met de leden vanden Raad aardig om te springen. -

Administratie van den ontzanger was in goede orde; van de 48 betalingen voor vergunningrecht waren er 19 geschied op 1 elb. en 7 op 7 elb. -

Administratie der secretarie: het verslag over den toestand der gemeente in 1896 was slecht en onvolledig bewerkt. - In de registers vanden burgerlijken stand waren de witte stukken niet aangestreept. Het register van vestiging in de gemeente was onvolledig ingevuld. De strafverordeningen waren niet alle in overeenstemming gebracht

Woensel.

gebracht met het nieuwe wetboek van strafrecht. De aanvragen en beschikkingen volgens de hinderwet waren besamen vereenigd, maar een register ontbrak.

Den 16 Mei 1902 kwam ik weer in de gemeente. Ik reed van Eindhoven naar Woensel, en vice versa.

B. en W. deelden mij mede, dat de geest van het fabrieksvalk veel beter is dan voor 10 jaren; ^{zijn} dauid het opzamerlijk optreden van de fabrikanten is het slaandaghouden bij de sigarenmakers geheel gestaan; bij de metseladrs komt het nog veel veldig voor.

Op de 100 heubelijken zijn er zeker 10 geelwangen. Meisjes van 15 tot 18 jaren gaan zondags mede naar de kerkegen; trekken 's zomers gaarne naar de bosjes van telt.

Het is eene hooge ditondering, wanneer jongens of meisjes hun weekloon niet afgeven, en kostgeld betalen aan hunne ouders.

De verkiezingen loopen tegenwoordig kalmer af; er wordt niet meer zoo veel met dreuk opgewerkt; de goedelijken bemoeien zich nog zeer sterk met de verkiezingen.

"Eindhoven vooruit" heeft arbeiderswoningen gebouwd onder Woensel; de woningen zijn even duur, en zeker niet beter dan de woningen, welke tegenwoordig onder voogd van de bestaande bouwverordening gebouwd worden.

Kasteel telt is stamhuis van familie Jhr Smits; o. a. twee zoons, waarvan een gehuwd met Mevr. Smits v. Tongelre, en de andere met Mevr. Smits van Hasfelt; aan deze laatste werd kasteel toebedeeld; het stond 20 jr. leedij, kwam in 1901 onder den hamer en werd toen voor $\text{fl. } 13.000$ aangekocht door gedeputeerde Smits; hij moet bovendien $\text{fl. } 5000$ betalen voor de boomen, en liet het voor $\text{fl. } 10.000$ in orde brengen. Hij heeft er 20 H. A. land bij.

Alle eigendommen van gemeente liggen onder telt; ± 160 H. A. dennenbosch, waarvan ± 40 H. A. zijn aangelegd door tegenwoordigen burgemeester Klijminse. Hij heeft daar veel plezier in, geeft er zich veel moeite aan, en werkt zeer in het belang van de gemeente. — Wat hij in 1889 vond was samen op $\text{fl. } 300$ waard. — die bosjes waren gesaaid op ontbreken grond.

Woensel.

De planten komen allen van eigen zaai op vaste bodem, een hooge bulb, hier of daar in de heide; die kunnen na 2 of 3 jaren herplant worden en behouden dan hun kleit, het geer anders niet het geval is. — De bewerking enz. bij boschaanleg kost nu $\text{fl. } 60$ de H. A.; de bosjesen gaden zeer mooi; men hooph, dat ze bij rooiing een waarde van minstens $\text{fl. } 1000$ — de H. A. zullen vertegenwoordigen. — Alle jaren wordt hij geplaatst.

Er is een veldwachter te telt gekomen; tealement $\text{fl. } 300$; gemeente betaalt $\text{fl. } 150$; pastoor van telt, en van lens, burgemeester v. Eindhoven en pachter der jaelt betalen ook $\text{fl. } 150$. — Eene vreemde regeling, die tot vele onrechtigheden kan leiden, op welke ik den burgemeester heb gewezen.

Het gaat den boeren zeer goed; Maerenbond zouwel te Woensel als te telt. — Op Woensel gebruikt men voor $\text{fl. } 3000$ kunnstmet, via den Maerenbond; op telt 50 tot 60 wagens per jaar. Beer, komende uit Utrecht; $\text{fl. } 19$ per wagon; $\text{fl. } 5$ vracht; men heeft te telt twee beerputten, en verhuopt daarvan met de maat, 3 $\frac{1}{2}$ cent het mud!!

Als men maar meer beer kan krijgen, dan ging er nog veel meer weg, want de vraag is altijd zeer groot. De kansen go H. A. uit een wagon, en ^{men} geeft 60 H. A. op een H. A. weiland, dat reeds dik onder de stal mest zit.

Als het stroo duur is verhoopen de boeren hun stroo en koopen voor de opbrengst kunnstmet; zij zien daar woordel in, al gaat ook bij hen de stal mest boven alles.

Te Woensel eene coöperatieve boterfabriek met 120 koeien. Mele wordt overigens langs de huizen verhocht.

Te telt worden veel kalveren gemest, en op de boerderij boter gemaakt. — Dank zij het optreden van den Maerenbond, dank ook vooral de vele exportslagrijen, zijn de yoden tegenwoordig zeer geschikt bij den belevverhandel. Vroeger was het War. — Een mudtalfmoet in 13-14 weken van 300-350 pond wegen; de goede kalveren worden op gewicht verhocht, gewoonlijk een maand of nog langer vooruit. De kalveren daer 5 zomers $\text{fl. } 26$ tot $\text{fl. } 27$ het pond 's winters van $\text{fl. } 30$ tot $\text{fl. } 32$.

Maerenmiden en knecht komen uit West, Oirschot en Hiemp de

Woensel.

De kunop, schoonvader van Dr. Sala te Stratum, ^{maakt} ook ~~een~~ de verloskundige ~~praktijk~~ hulp verleenen.

De sigarenfabriek "Fris" uit Culemborg had daar veel met veruitbating te kampen; wordt langzamerhand overgebracht naar Woensel. Vrocht de oude fabriek van v. Schaap die eertijds fabrikant was, op Echarik woonde, met spaarden reed, afbrandde en $\text{f} 500.000$ uit de asfuerantiefrah, en daarna faillleerde.

Den 11 April 1905 kwam ik weer in Woensel. Ik reed er van uit Eindhoven heen; bezocht daarna Nunen en Tongelre, en keerde toen naar Eindhoven terug.

hongerigen niemand zich voor de assistentie had aangemeld, had ik allentijd om met B. en W. te praten. Van hen vernam ik, dat de geest van de bevolking voortdurend goed blijft. De Paulusvereeniging en de Maria vereeniging hebben keer ten goede legen het drankmisbruik; er wordt ongelijk veel minder drank gedronken dan vroeger. Ziek is slechts bij hooge uitzondering, wanneer er geverblijst moet worden wegens openbare dronkenschap. Buitensporigheden, reizen beken en derg. komen zoo goed als nooit meer voor. Dank zij het opzamenijg optreden der fabrikanen wordt er heelemaal open Vlaandray meer gehouden; slechts een enkele kinnervman of melkelaar ziet den Vlaandray soms nog eens voor den danday aan.

De geest van de bevolking is over het algemeen nog steeds goed; voor socialistische propaganda bleef zij tot nu toe ontaankelijke. De eenige herbergen, die zijn lokhal voor socialistische sprekers beschikbaar stelt, is Sporenberg, aan de Kloosterdijk onder Eindhoven; daar komen Traditor, van Hal en soms een lezing houden. Ten enkele jonge man uit Woensel ^{naar} gaat zoo'n lezing wel eens leest.

Bij de raadsverkiezingen wordt er nog altijd ducht gestemd, al ^{gaat het bij} de verkiezingen niet zoo fel meer toe als in 1901. Men denkt, dat er ook in 1905 weer hard zal worden gestreden om het bezit van de raadszetels.

De bevolking behooft van $\frac{1}{4}$ tot den landbouwenden stand, $\frac{1}{2}$ zijn fabrieksarbeiders; $\frac{1}{4}$ renteniers, winkeliers, enz. die verhouding weerspiegelt zich vrijwel in den raad, al zijn

Woensel.

de beide wethouders, Runders en van Acht, ook boeren.

B. en W. sterkt aangeraden om een uitgewerkten staat van de gemeente eigendommen aan te leggen, waarin alles, wat beekking helpt op de cultuur en de exploitatie, extractie en manulicring wordt aangegeven.

Zien tevens aangeraden, om het onderdand van de gemeentelijke waterleidingen in een hand te brengen door het den ^{last} van de gemeente te brengen.

De N. H. gemeente heeft geen eigen begraafplaats; daarvoor wordt de algemeene begraafplaats gebruikt.

De gemeente gaf in dertijd $\text{f} 15000$ in de beuukosten van het blefdehuis; daarvoor kreeg gemeente de bevoegdheid, om lijders aan besmettelijke ziekten daar te doen verpleegen; van die bevoegdheid wordt nu gebruik gemaakt; laatste zijn werden er nog zeven poltjers verpleegd.

De veldwachter te behuugt thans hetzelfde tractement als de andere veldwachters, daarvan betalen de pachters van de jacht $\text{f} 75$; de pastoor te Acht $\text{f} 75$; en de gemeente $\text{f} 325$.

In 1903 moest een derde openbare school gebouwd worden, zie in de Hemelrijken (over Eindhoven); aduwankeijk gebouwd met drie lokalen, is die school nu al weer te Klein, er moelen drie lokalen bij gebouwd worden.

Hoer ^{door de armen} er geen broodgebrek wordt gelecten, wordt de bestand van de armbesturen met den dag maeklijker; aan het burgerlijk armbestuur maek de gemeente nu reeds een jaarlijks subside geven van $\text{f} 2.300$.

Het parochiaal armbestuur werkt heelemaal op eigen houtje; men weet daar niet veel van. Vincentius kreeg deser dagen $\text{f} 2.000$, als schadeaastelling voor het gemis van de opbrengst der collecte langs de huizen van die menschen, die vroeger burgerlijk bij Woensel hoorden, maar naar Eindhoven overgingen, en laatste ook leerkeijk naar Eindhoven overgingen. — De grootste bron van inkomsten van Vincentius spruit voort uit de zorg voor de begrafenis van de overledenen; volgens tarief staat daar $\text{f} 25$ op, maar er wordt nu meer gegeven, tot $\text{f} 100$ toe.

Ziek is huy noodig, dat er een tweede parochiekerk in Woensel komt; de Hegeuwindige pastoor zou dat legen hande.

Woensel.

De sigaren industrie gaat steeds goed; er wordt vooral gewerkt voor de binnenlandsche markt; sigaren van f15-f25, ble door de winkeliers voor f20-f30 van de hand worden gezet.

De fabriek Trio uit Culenborgh heeft thans een filiaal te Woensel, waar ± 70 menschen werken. Directeur van die filiaal is C. Mariën; het werkvolk weet niet, dat het een filiaal inrichting is van de fabriek Trio te Culenborgh; het weet niet beter of het werkt bij Mariën.

Een prijs zeer de energie kenr. van den steenfabrikant van Iplabbeke te telt; hij is een goed, maar streng werkghever; het vaste werkvolk, de geknevelde, wonen onder telt; het loof volk, dat 's zomers komt, woont daar samen in een keet; want 's dondags avonds, en gaat 's Zaterdag avonds naar huis; ze komen nooit in telt; men merkt van die menschen niets.

De machinerien van de fabriek zouden thans in staat zijn dagelijks 10.000 steenen te fabricceeren, als het goed weer is.

De export draagrij van den Waerenband wikkelt niet drukk; men meent dat de matten beschrijven van den directeur, die niet de ware man op de ware plaats zou zijn.

Den 21 Mei 1909 kwam ik weer in Woensel; ik ging er van den Bosch uit heen; bezocht later nog Keenen en Tongelre, en keerde 's avonds naar den Bosch terug.

Ik verleende audientie aan v. Vroonhoven, landbouwer, salk. rijkant naar de vacante bergemeestersplaats van Veldho. ven; verder was er niemandt verschenen.

De moeilijkheden tusschen Woensel en Lindhoven waren voornamelijk het onderwerp van ^{mijn} gesprekken met B. en W.; de bergemeester doet al het mogelijke om Lindhoven klein te krijgen; hij wil me onafhankelijk van Lindhoven worden voor wat betreft de levering van gas; door dat de omlijpen de gemeenten ziele met ^{verwagtel} ~~aan~~ ^{erubinerden} geloof ik, dat Lindhoven een zware strijd zal hebben te voeren.

Woensel is met staatsboschbeheer in onderhandeling om de exploitatie van alle gemeente gronden, zoowel op den 153 h. t. bestaande bosschen, als van de 70 h. t. nog te bosch of weiland aan te leggen beide, in handen te leggen van het staats boschbeheer. — De bergemeester, die

Woensel.

zelf van boschbouw geen verstand heeft, ^{meent} ~~meent~~, dat den Raad op deze wijze de macht zal ontnomen worden, om de bosschen te kappen voor dat ze rijp zijn, wanneer er om de ene of andere reden geld gemaakt moet worden.

In verband met de klatering, dat ⁱⁿ Woensel het werkvolk woont, dat in Lindhoven gaat werken, heb ik den burgermeester opgedragen, diervan gaande bij de aanstaande tienjaarlijkse volkstelling een opzettelijk onderzoek in te stellen; juiste cijfers vaste gegeven, kunnen voor Woensel van groot belang zijn.

Het moral van de bevolking, vooral van de meisjes op de fabriek van Philips, doordat sterk; de pastoor deeld - volgens B. en W. — van af de preekstoel mede, dat van 43 huwe. lijken, waarvan ongeveer hetzelfde bij de afkondigingen geschieden, er 42 „gedwongen“ waren.

Al is het drankgebruik niet meer zoo erg als vroeger, er wordt toch nog verbaasend veel gedronken!

De geest van de menschen is nog vrij goed; toch wink het socialisme veld; hetgeen trouwen niet te verwonderen is bij ijverige propaganda onder een arme fabrieks arbeiders bevolking. Op ongeveer duizend kiezers zullen de socialisten beschikken over ± 200 stemmen; van Beek, een herbergier tevens agent voor verzekering maatschappijen, was is een van hun voormannen; hij was al een keer of zes candidaat voor den gemeenteraad, maar kon het tot nu toe niet halen; de bergemeester meent, dat het beter was, dat men hem maar een raadszetel verschafte.

Op mijn vraag, ^{persoonswijze} ~~waarom~~ ^{meer} ~~zo veel~~ kinderen op de byzondere school schoolgeld behalen dan op de openbare, antwoordde de bergemeester, dat de zusters de Viel Deh. lende kinderen apart hebben op byzondere schoolbankjes; daarover schamen die arme kinderen zich, en hebben dien tengevolge ^{het school} ~~geld~~ van moeder los te krijgen. Van een dergelijk onwettig middel kan de gemeente zich toch niet bedienen.

Den 14 Maart 1913 kwam ik weer in Woensel; van uit

Woensel.

Welmord reed ik er per auto heen; later bezocht ik nog Tonge-
re en Despeuckten.

Maarten van Naspum heeft het oude Woensel platgebrand en geheel
verwoest; dat lag destijds om den thans nog bestaanden bouden kerktoren.
In den heetenouden tijd lag het oude Woensel aan den Tempel; daar
was toen een tempel, van Wadon toegewijd; daar komt de naam van
de gemeente van daan: Woensel (sel = wederkelling, huising)
het geen later Woensel werd.

Socialisme: eigen lokaal op Tellenoord, waar allerlei sprekers
komen; verder een propagandist van f. 1000; het socialisme wint
wel veld, maar heel langzaam; niet onmogelijk, dat er later
een socialistische raadslid komt.

De exploitatie der gemeentelijke bezittingen is heelemaal in
handen van Staatsboschbeheer; staat van exploitatie die
bezittingen behaift niet afzonderlijk te worden opge maakt; de
schrifturen van staatsboschbeheer zijn reeds voldoende.

Armenzorg is groot; vooral als de kinderen getrouwd zijn, blijven
de ouders onverzorgd achter. N. C. parochiaal armbestuur is rijk;
niet geen inlichtingen geven; daarom kan een armenraad geen
nut stichten.

De geest van het fabrieksvolk blijft goed; de moraliteit laat echter
veel te wenschen over; vooral door het gebrek aan woningen; jon-
gens en meisjes moeten blijven verharren, omdat ze geen trouw
kunnen krijgen om te trouwen; dat lijkt toe groote onredelijkheid!
De kinderen betalen meest allen kostgeld aan hunne ouders; het
is meer dan beuring! al het verdiende op het wordt onnut verkwist.

Drankgebruik is groot; drankmisbruik niet erg; de Bouw-
vereniging en de Mariavereniging bereiken het fabrieksvolk niet.

Aldeijsheden met Lindhorst en omringende gemeenten
zijn groot; het is bijna niet mogelijk om bij regelingen, die
noodzakelijke gemeenschappelijk moeten geschieden, dat over-
eenstemming te komen. Annexatie is meer dan noodzakelijk.

Oen is zeer dankbaar, dat in Woensel een Rijkskrankensin-
genzesticht zal komen; behalve de indirecte voordelen, zal daar-
aan jaarlijks f. 5000 rechtstreeks aan Woensel ten goede komen.

Volgens burgemeester de Vries zal Lindhorst over 15 à
20 jaren een hoofdonderste gemeente zijn; als er een he-

~~Zie verder achteraan in dit boek~~

Woensel.

centruis openbant, wordt er een winkel van gemaakt; de
grooten forkuimen vestigen zich buiten Lindhorst, in het villapark,
op de hant in Woensel, op de Burcht order straat enz. Lindhorst
zal een centrum blijven voor zakenmensen, waare de forku-
men opaan er uit. — Twee ondernemingen, als bijv. de gasfabriek
kunnen later een stap worden; op de afzet van de fabriek van
Philips werd ^{aan de gas} fabriek voor f. 160.000 verbouwd; het con-
tract met Philips loopt echter slechts voor tien jr; wordt dat niet
vernieuwd, dat zit Lindhorst met de schuld.

Burgemeester zal mij eens schriftelijk uitkennellen, waareman
menake zoo noodzakelijk is, en wat een vruchtloose pogin-
gen er worden aangewend in tal van zaken, om de
gemeenschappelijke belangen der verschillende gemeenten
gemeenschappelijk te regelen. —

Woensel krijgt gas van Lindhorst; contract voor tien
jaar; Lindhorst hieldt daarin een bepaling maken
over de electriciteit, nl. dat, als er een electriciteitsfabriek
kwam, Woensel slechts via Lindhorst die electriciteit
zou kunnen nemen; Woensel heeft die voorwaarde niet
willen aanvaarden, waare op Lindhorst die voorwaarde
heeft laten vallen.

Den 31 Juli 1918 bezocht ik per auto van uit
Welmord de gemeenten Woensel en Tongelre.
Het B. en W. besprak ik de groote annexatie plan-
nen. Er wordt heilig gestreden tegen het voorstel van
gedep. Staten om een deel van Woensel als afzonde-
lijke gemeente te laten bestaan. B. en W. zijn voor
het voorstel van gedep. Staten.

Ter audientie verscheen een deputatie van ^{de} secr.
parie ambtenaren; de meerderheid beklagden zich, dat
in het wetsontwerp voor hen niet opzorgd was.
Wes geantwoord, dat G. S. doet niet konden doen,
omdat zij niet wisten, welke ambtenaren even-
wel zouden overgaan naar het nieuwe Woensel.
De Raad en de dubbele Raad zullen daarover hun
oordeel van G. S. en aan de Regering moeten doen
kennen.

Woensel.

Drie raadsleden: Vrijdag, Boogers en Smulders kwamen daarna pleiten voor de annexatie van heel Woensel. Hunne argumenten waren niet sterk, behalve voor zoverre betreft de wenschelijkheid om, ^{wanneer} Lindhoven met het Wilhelmina kanaal ~~te~~ verbinden wordt, een zoo groot mogelijk deel van die verbinding binden het territorium van het nieuwe Lindhoven te hebben liggen. — Smulders betoogde bovendien, dat van het nieuwe Woensel $\frac{1}{4}$ boeren en $\frac{3}{4}$ fabrieksarbeiders waren; voor die arbeiders worden door sociale wetgeving enz. allerlei maatregelen genomen, organisaties in het leven geroepen; Smulders meende, dat voor een richtigen gang van zaken aansluiting bij Lindhoven gewenscht was; daar kan men over betere en meer, deze intellectuele krachten beschikken voor de leiding enz. dan in het nieuwe Woensel beschikbaar zouden zijn.

De woningnood om en bij Lindhoven is groot. Woensel bouwde traeger reeds 200 woningen; en heeft thans 360 woningen in aanbouw; de gemeente zal daaraan jaarlijks f 2.000 moeten bijdragen. — Het bergemeester de Vries drie woningen van boven tot onder bekeken; eene van f 2.35 huur; eene van f 2.60 en eene van f 3.10. — Naar mijne meening zijn die woningen bijzonder geschikt voor gezinnen, gezegend met kinderen; bovendien hebben alle woningen een ^{veel} reinigje zij achter het huis voor de bewoners beschikbaar.

Daarna ging ik met den bergemeester naar het Nijls krankzinnigen gesticht, alwaar wij, onder leiding van den ^{voorzitter} directie Reitzema en de drie aannemelijke artsen, bleeffen schoondermerken de vloeren de inrichting bekeken. Er zijn nog slechts 300 patienten; geleidelijk maakt hun aantal tot 1000 groei. —

Ten slotte gingen we nog eene nieuw gebouwde gemeenteschool zien; zeer goed ingericht en solide gebouwd, door het Rijk geheel betaald!
Bergemeester de Vries heeft voor Woensel veel gedaan.

Woensel